

Єфремова Катерина Вікторівна

*кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,
заступник директора з наукової роботи НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

ORCID: 0000-0002-1917-9691

НОВІТНІ ВИМОГИ ДО РОЗРАХУНКУ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

В публікації автор розкриває співвідношення економічної безпеки та цифровізації. Розглядається алгоритм індикаторів економічної безпеки держави. Автором зроблено наголос на необхідності прогнозування впровадження цифрової трансформації та новітніх інформаційних технологій як факторів впливу на економіку. Приділено увагу застарілому, сталому механізму розрахунку рівня економічної безпеки України, що потребує суттєвого перегляду.

Ключові слова: економічна безпека, цифрова трансформація, цифрова економіка, інтегральний індекс економічної безпеки, цифровий суверенітет держави, цифрові інфраструктури, FinTech.

Kateryna Yefremova

*Ph.D, Senior Researcher, Deputy Director in charge of scientific work of the
Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative
Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine*

THE LATEST REQUIREMENTS FOR CALCULATING THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF UKRAINE UNDER THE INFLUENCE OF DIGITALIZATION

In the publication, the author reveals the relationship between economic security and digitalization. The algorithm of indicators of economic security of the state is considered. The author emphasized the need to predict the implementation of digital transformation and the latest information technologies as factors influencing the economy. Attention is paid to the outdated, stable mechanism for calculating the level of economic security of Ukraine, which needs a significant revision.

Keywords: economic security, digital transformation, digital economy, integrated index of economic security, digital sovereignty of the state, digital infrastructure, FinTech.

Стратегічно важливим в умовах цифрової трансформації економіки є забезпечення економічної безпеки кожної держави для збереження економічної стабільності та суверенітету.

Між економічною безпекою та цифровізацією існує сильний і зростаючий взаємозв'язок. Цифрові технології стали невід'ємною частиною сучасної економіки, впливаючи майже на всі галузі та аспекти економічної діяльності. Цифровізація змінила спосіб роботи бізнесу, створивши нові можливості для інновацій, зростання та конкурентоспроможності. Запровадження цифрових технологій дозволило підприємствам підвищити ефективність, зменшити витрати та підвищити продуктивність. Це, у свою чергу, призвело до створення робочих місць, підвищення економічної активності та посилення економічної безпеки.

Крім того, цифрова економіка уможливила створення нових галузей, таких як електронна комерція, онлайн-платформи та цифрові послуги, які стають все більш важливими рушійними силами економічного зростання. Ці галузі мають потенціал для отримання прибутку та сприяння загальному економічному розвитку країни.

Однак цифровізація також створює значні виклики економічній безпеці. Зростання використання цифрових технологій створило нові вразливості та ризики, такі як кібератаки, витоки даних і поширення дезінформації. Ці загрози можуть мати значні економічні наслідки, включаючи втрату прибутку, шкоду діловій репутації та падіння довіри споживачів.

Тому урядам важливо віддавати пріоритет кібербезпеці та цифровій стійкості для забезпечення економічної безпеки своєї країни. Це включає інвестування в інфраструктуру кібербезпеки, сприяння цифровій грамотності та сприяння міжнародній співпраці з питань кібербезпеки. Нездатність вирішити

ці виклики може призвести до значних економічних зривів і підірвати економічну безпеку держави.

Окрім кібербезпеки, є й інші важливі шляхи взаємозв'язку цифровізації з економічною безпекою. Наприклад, можливість доступу та використання цифрових технологій стає все більш важливою для бізнесу, щоб конкурувати та досягати успіху в глобальній економіці.

Цифровізація також уможлиблює нові форми економічної діяльності, такі як гіг-економіка та бізнес на основі платформ, які можуть створити нові можливості для працівників, але також викликають занепокоєння щодо гарантій зайнятості та прав працівників.

Крім того, цифровізація може посилити існуючу економічну нерівність, оскільки ті, у кого немає доступу до цифрових технологій або цифрових навичок, можуть залишитися позаду. Тому для урядів важливо сприяти цифровій інтеграції та гарантувати, що всі громадяни мають доступ до цифрових технологій і навичок їх ефективного використання.

Нарешті, цифровізація також впливає на природу торгівлі та комерції, причому електронна комерція та цифрові послуги все більше стають значною частиною світової торгівлі. Це підкреслює важливість розробки політик і нормативних актів, які підтримують і дозволяють цифрову торгівлю, а також вирішують проблеми щодо захисту даних, прав інтелектуальної власності та чесної конкуренції.

Оцінка ризиків економічної безпеки держави є основою для прийняття рішень в економіці та політиці. Ризики виникають при перевищенні граничних рівнів показників економічної безпеки. Особливо актуальним є питання оцінки стану економічної безпеки з метою проведення ефективної державної політики щодо виявлення загроз та мінімізації їх впливу [1].

Оцінку рівня економічної безпеки Мінекономіки здійснює з використанням Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Мінекономрозвитку від 29.10.2013 р. № 1277 [2].

Відповідно до зазначених методичних рекомендацій Мінекономіки здійснює оцінку інтегрального рівня економічної безпеки України в цілому по економіці та за окремими сферами діяльності на підставі офіційних даних Держстату, Нацкомфінпослуг, ДПС, Держмитслужби, Мінекоенерго, Мінфіну і Національного банку та експертних оцінок, у тому числі рейтингових звітів міжнародних неурядових організацій [3].

Найважливішими індикаторами економічної діяльності, ефективності економічної політики є індикатори економічної безпеки. Слід виходити з того, що економіка держави є динамічною системою та має тисячі показників, що характеризують її стан, які використовуються на макро- та мезорівнях для оцінки та прогнозування загроз економічній безпеці. Проте, зазначена Методика використовує низку показників, які відображають лише найважливіші напрями економічної безпеки в реальному та фінансовому секторах економіки, соціальній сфері; застосовується застарілі індикатори, зокрема, в межах виробничої безпеки «різниця індексу промислового виробництва України та росії» (Додаток 1 п. 1.3) [2] та не враховані нові виклики і загрози, що пов'язані із складною ситуацією через військову агресію росії та процесами цифрової трансформації економіки та суспільства.

В свою чергу, під загрозами розуміють прямі чи непрямі можливості заподіяння шкоди економічним інтересам держави, та розрізняють їх на зовнішні і внутрішні загрози. Так, Кардаш О. Л. [1] зазначає, що внутрішні загрози виникають внаслідок порушення механізмів сталого розвитку економічних систем і зумовлені соціальними, політичними, виробничими та фінансовими факторами, а зовнішні загрози зумовлені тиском на економічний суверенітет, в тому числі й на цифровий, і захист економічних інтересів країни, її цілісність та зміцнення потенціалу, стабільність національної економіки.

Окремою групою ризиків економічної безпеки в умовах цифровізації економіки виступають ризики втрати оцифрованих фінансових даних, що виступають ключовими факторами фінансової безпеки та

конкурентоспроможності¹. Питання цифрового суверенітету, в умовах глобалізації економіки, формування єдиного цифрового простору, швидкого зростання світового цифрового ринку, розвитку цифрової інфраструктури й інформаційних технологій [4], зокрема FinTegh, та їх впливу на забезпечення національної та міжнародної економічної безпеки, виходить на перший план.

Саме тому, система показників (індикаторів) для оцінки рівня безпеки та сукупність факторів, що загрожують стабільності та розвитку економічної безпеки потребують істотного перегляду.

Підсумовуючи, взаємозв'язок між економічною безпекою та цифровізацією стає все більш важливим, оскільки цифрові технології формують сучасну економіку та створюють нові можливості та виклики як для окремих суб'єктів господарювання, так і для держави. Нові загрози потребують оцінки, аналізу та визначення вектору заходів щодо зменшення впливу загроз на економічну безпеку України. Важливо, щоб законодавець надавав пріоритет цифровій стійкості, цифровій інклюзії та відповідальній політиці цифрової торгівлі для забезпечення довгострокової економічної безпеки своєї держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kardash O. Theoretical and methodological principles of the country's economic security assessment. *International journal of new economics and social sciences*. 2017, № 6 (2). P. 108-119. DOI: 10.5604/01.3001.0010.7628.

2. Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : затв. наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 р. № 1277. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

3. Лист Міністерства економіки України від 03.10.2021 р. № 3032-05/48176-09. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/93135/response/341541/attach/3/0.pdf?cookie_passthrough=1.

¹ Більш детально див. Маковець О., Дрозд І. Кібербезпека як фактор фінансової безпеки підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 5/3. С. 31–35. DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2020.5\(3\).8](https://doi.org/10.37634/efp.2020.5(3).8)

4. Єфремова К. В., Шматков Д. І., Кохан В. П. та ін. Базові аспекти цифровізації та їх правове забезпечення : монографія / Харків : НДІ прав. забезп. інновац. розвитку НАПрН України, 2021. 180 с.

REFERENCES

1. Kardash O. (2017). Theoretical and methodological principles of the country's economic security assessment. *International journal of new economics and social sciences*. 6 (2). P. 108-119. DOI: 10.5604/01.3001.0010.7628.

2. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy (2013) *Metodychni rekomendatsii schodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> [in Ukrainian].

3. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy (2021) *Lyst*. URL: https://dostup.pravda.com.ua/request/93135/response/341541/attach/3/0.pdf?cookie_passthrough=1 [in Ukrainian].

4. Yefremova K. V., Shmatkov D. I., Kokhan V. P. et al. (2021). *Bazovi aspekty tsyfrovizatsii ta ikh pravove zabezpechennia*. Kharkiv [in Ukrainian].